

Vargha Mihály

A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI JELENTÉSE (2013. NOVEMBER – 2015. OKTÓBER)

Tisztelettel köszöntöm mindazon olvasóinkat, akik érdeklődve veszik kézbe évkönyvünk, az *Acta Siculica* hetedik kiadását, amely összevontan két év eredményeit kívánja kivonatolva bemutatni.

Örömmel nyugtázzuk, hogy a 2014–2015-ös időszakban is eleget tudtunk tenni alapvető célkitűzéseinknek.

A Székely Nemzeti Múzeum az elmúlt két évben jelentős előrelépést tett a közgyűjteményi, tudományos és közművelődési programjai terén.

A sepsiszentgyörgyi székhely és a külső egységek gyűjteményei a tárgyalt időszakban tízezres nagyságrendű tárgyi gyarapodást értek el, emellett jelentős dokumentumanyag (fényképek, iratok) és számos könyvtári kiadvány bővítette állományunkat.

Az elmúlt két évre vonatkozó, számvetési szándékkal összeállított jelentésünk meghaladná kereteinket, így a korábbi évek gyakorlatától eltérően csupán a hangsúlyosabb változásokat és megvalósításokat említjük meg, melyek jelzései annak a szerteágazó tevékenységcsoportnak, amelyet munkatársaink végeznek.

1. Az intézmény a közgyűjteményi szférában

A Székely Nemzeti Múzeum regionális intézmény, fenntartója Kovászna Megye Tanácsa. Könyvtári, természetrajzi, régészeti–történelmi és néprajzi osztállyal működik, valamint sepsiszentgyörgyi képzőművészeti (Gyárfás Jenő Képtár, Magma Kiállítóter), baróti (Erdővidék Múzeuma), csernátoni (Haszmann Pál Múzeum), kézdivásárhelyi (Incze László Céhtörténelmi Múzeum) és zabolai (Csángó Néprajzi Múzeum) külső egységekkel. Az Erdélyi Művészeti Központ működtetését Sepsiszentgyörgy Polgármesteri Hivatala vette át.

A Székely Nemzeti Múzeum 2014-es és 2015-ös költségvetéséből 317 000, illetve 424 000 lej a programokra költött összeg. Kiemelt támogatónk Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma. Bevételeink a látogatói belépti díjból, terembérlésből, régészeti felügyeleti díjakból tevődnek össze. A Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány, illetve a külső egységeink által működtetett egyesületek – Magma Kortárs Közeg Egyesület (Sepsiszentgyörgy), Bod Péter Közművelődési Egyesület, Haszmann Pál Közművelődési Egyesület (Csernáton), Gaál Mózes Közművelődési Egyesület (Barót), Kézdivásárhelyi Múzeumbárátok Egyesülete (Kézdivásárhely), Pro Museum Egyesület (Zabola) – pályázati és más források bevonásával jelentős mértékben hozzájárulnak intézményeink fejlesztéséhez, kutatási és könyvkiadói programjaink, valamint múzeumi rendezvényeink költségeinek fedezéséhez.

Adminisztratív személyzetünk munkáját Mihály Judit gazdasági igazgató vezeti. A gazdasági háttér munkát Szabó Anna könyvelő, Tamás Tünde titkárnő, Gothárd Tünde munkaügyi referens, valamint Zavicsa József gondnok végzi.

A múzeumpedagógiai programokat Vinczeffly Orsolya és Bartha Zonga múzeumpedagógus közösen szervezte. Számítógép-állományunk rendszergazdája és a múzeumi honlap technikus a Bagoly Róbert. Musát Arnold az intézmény fényképésze és rendezvénymenedzsere.



Az *Erdélyi csipkék* című kiállítás megnyitója



Interaktív ismeret- és élményszerzés a kiállításon

A könyvtár osztályvezetője Boér Hunor. A könyvtáros-konzervátor Gyenge Gabriella nyugdíjba ment.

A természettudományi osztályon Kocs Irén muzeológus látja el a szakmai teendőket, emellett a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány ügyvezető alelnöki tisztségét is betölti, és a múzeumban dolgozók érdekvédelmi szervezetének képviselője is. Gyűjteménnyel kapcsolatos munkáját konzervátorként Nagy Annamária segíti.

A régészeti–történelmi osztályon Sztáncsuj Sándor József osztályvezető régész és Tóth-Bartos András történész dolgoztak. 2015-től új munkatársakkal bővült az osztály Lokodi Alpár Imre régész és Kelemen Kálmán Lóránt történész személyében.

Sebestyén Viola a gyermeknevelési szabadságra

távozott Nistor Évát helyettesíti, szintén a régészeti–történelmi osztályon fejt ki tevékenységét.

A tárgyállománnyal kapcsolatos elsődleges helyreállítási feladatokat Szeles József restaurátor látta el. Mandalian Irén gyűjteménykezelő 2015-ben nyugdíjba vonult.

A néprajzi osztályon két muzeológus, Szócsné Gazda Enikő és Kinda István dolgozik, mellettük két gyűjteménykezelő, Tankó Zoltán és Zsók Enikő, valamint két restaurátor, Éltes Barna és Lázár Prezmer Kinga működött.

A Gyárfás Jenő Képtár gyűjteményeivel Sántha Imre Géza művészettörténész dolgozik, aki a fototéka rendszerezésében is segít.

A Magma Kortárs Kiállítótér szervezőmunkáját Kispál Attila és Kispál Ágnes végezte.

A baróti Erdővidék Múzeumában történész-muzeológus Demeter László, gyűjteménykezelő Hoffmann Edit.

A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban néprajzos-muzeológus Dimény-Haszmann Orsolya, restaurátor Haszmann Lajos, gyűjteménykezelő Haszmann Gabriella, éjjeliőr Haszmann László.

A kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténelmi Múzeumban részlegvezető-muzeológus Dimény Attila, néprajzos-muzeumpedagógus Dimény Erika, művészettörténész-muzeológus Dobolyi Annamária. Erce Laura és Orosz Zoltán gyűjteménykezelők 2015 folyamán felmondtak. Dimény Attila 2015-ben a kolozsvári BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet Hungarológiai Tudományok doktori iskolája keretében doktori fokozatot szerzett.

A zabolai Csángó Néprajzi Múzeumban szerződéses alapon Gál Judit gyűjteménykezelő dolgozik.

A háromszéki múzeumhálózatunkat a tárgyalt időszakban 94 000 látogató kereste fel, megoszlásuk a következő: a sepsiszentgyörgyi központi épület: 42 550, Magma kiállítótér: 3976, a csernátoni Haszmann Pál Múzeum: 15 500, a kézdivásárhelyi Céhtörténelmi Múzeum: 22 230, a baróti Erdővidék Múzeuma: 4817, a zabolai Csángó Néprajzi Múzeum: 4927.

2. Gyűjteményi munka

A könyvtár feldolgozottságát mutatja, hogy elektronikus kiadványkatalógusa az elmúlt időszakban meghaladta a 46 000 tételt. Demeter Lajos és Sándor Klára, valamint Szócs Imre (a Bod Péter Megyei Könyvtár volt/jelenlegi munkatársai) sajtókollekciónkon dolgozott (rendezés, összehordás, kötészet). Benedek Éva, a Csíki Székely Múzeum nyugalmazott restaurátora 16–17. századi nemesleveleinket és erdélyi fejedelmi egyéb okiratainkat, valamint a Benkő József *Transsilvania Specialis*- (másolati) példányunkat restaurálta.

A természettudományi osztályon megkezdődött a Botanikai gyűjtemény digitalizálása.

A régészet-történelmi osztályon folytatódott a gyűjtemények revíziója és a helyrajzi számozás aktualizálása. A történelmi gyűjteményben a fegyvereket, a pecsétnyomókat, kerámiákat és a numizmatikai kollekción egy részét rendeztük, Szeles József és Lázár-Prezmer Kinga számos tárgyat restauráltak. 2015 folyamán Mednyánszky Zsolt és Simó Anikó restaurátorok elvégezték a sepsibesenyői református templom régészeti ásatásai alkalmával előkerült középkori falképtörödékek állagmegóvását és restaurálását. A munkálatokat a budapesti Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ támogatta.

A néprajzi osztály gyarapodása félezrenyi tételt jelent, ennek megtörtént a nyilvántartásba vétele. A Tég-lás-kézimunkaműhely mintagyűjteményének nyilvántartásából a néprajzi dokumentumtárat bővítettük.

A fototéka feldolgozásában közel ötezer az új nyilvántartási tétel, a negatívak és papírképek szkennelési munkálatai nyomán 25 000-re emelkedett a digitalizált fotóállomány. A legfontosabb állagmegőrzési munkálatok között említjük, hogy új szarvazatot és zsindelezést kapott a szabadtéri részlegben lévő csíki ház, a múzeum udvarán pedig felépült három kopjafatároló. A néprajzi raktárak egy részébe új polcok kerültek.

A Gyárfás Jenő Képtár anyagainak a digitalizálása befejeződött.

A Csángó Néprajzi Múzeum félezer tételes gyarapodását számítógépes leltárba vezettük. A főépület külső szigetelése a BGA pályázati támogatásából valósult meg.

3. Kiállítások

Az elmúlt időszakban a Székely Nemzeti Múzeum kiállítótereiben megnyitott tárlatok és rendezvények száma meghaladja a százat. Az alábbiakban néhány olyan rendezvényt emelünk ki, amely saját megvalósításban vagy kiemelten a múzeumhoz kapcsolódva jött létre.

A főépület előcsarnokában az Országos Széchényi Könyvtár partnerségével került helyére az *Aranyból, ezüsttel, viaszba* alapkiállítás-elem (*Erdély részletes térképe, 1871, Székelyföld kiemelésével; a nap és hold szimbolika a székelység és a múzeum történetében*).

A természetrajzi osztály a *Variációk hat lábra – Tállalkozás a rovarokkal a Székely Nemzeti Múzeumban*, a Magyar Természettudományi Múzeummal közösen, illetve a *Szóra bírt csontjaink* – a Magyar Természettudományi Múzeum embertani vándorkiállításának rendezésében vette ki részét.

2014 márciusában a régészet–történelem osztály *A szabadságharc erekllyei* címmel rendezett kiállítást a gyűjteményünkben és a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történelmi Múzeum kollekciónak tartott 1848-as erekllyéből.

2014 decemberében Szöcsné Gazda Enikő koordinálásával megnyílt a *Szerzeményeink 2009–2014* című kiállítás az újonnan beérkezett tárgyakból.



A kiállítás megnyitó közönsége



A Szóra bírt csontjaink kiállítás látogatói



A szabadságharc erekllyei című kiállítás megnyitója

2015. július 29. és szeptember 6. között intézményünk igen rangos, nemzetközi jelentőségű régészeti kiállítást látott vendégül. A Románia Nemzeti Történelmi Múzeumának kezdeményezésével létrejött, a Kulturális Minisztérium által támogatott, *Románia ókori arany- és ezüstkincsei* című tárlaton összesen 1004, az ország 31 múzeumából összegyűjtött, óskori és ókori nemesfém tárgy szerepelt. A kiállítás, amelyhez intézményünk a híres szilágysomlyói és petőfalvi ezüstkincseket adta kölcsön, igen sikeresnek bizonyult: alig egy hónap alatt több mint 4000 látogató tekintette meg.

Az *Erdélyi csipkék* című kiállítást Szöcsné Gazda Enikő és Lázár Prezmer Kinga három helyszínre vándoroltatta, így a vendéglátók anyagával jelentősen



A Szerzeményeink 2009–2014 című kiállítás megnyitója



A Románia ókori arany- és ezüstkincsei című tárlat megnyitója



A kiállítás legértékesebb kincsei a múzeum kápolnájában

kiegészítve 2014. április–májusban Kézdivásárhelyen, 2015. január–februárban Székelyudvarhelyen, 2015. május–júliusban Marosvásárhelyen láthatták az érdeklődők.

2015 májusában a Haáz Rezső Múzeumban megnyílt *Anna. Asszonyors a XX. században* című kiállítás öt intézmény – köztük múzeumunk – együttműködése révén jött létre, társrendezője Kinda István volt. Szintén Kinda István *Nagyszüleink arca* címmel 2014 októberében Havadtőn, *Népi mesterségek Háromszéken* címmel 2015 októberében Sepsiszentgyörgyön a Népi mesterségek napján rendezett tárlatokat.

A főépület második emeletén lévő néprajzi alapkiállítás cseréje elkezdődött, ennek munkálatai nyomán a gyűjteménykezelők, restaurátorok számos tárgy kiállításra való előkészítését végezték el.

A múzeum tárgyakkal, fényképekkel számos más intézmény által szervezett kiállításhoz járult hozzá (Marosvásárhely, Budapest, Brassó).

A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban 2014 őszén, az I. világháború kitörésének centenáriuma alkalmából nyílt meg a *Tudatom, hogy én még jól vagyok... Írott és tárgyi emlékek az első világháborúból* című nagy sikerű kiállítás.

2015 októberében az immár hagyományossá vált Csernátoni burrogató elnevezésű gépésztalálkozón az érdeklődők a *Faekétől a Hofherr-gépig – Álomból lett valóság* című vándorkiállítást is megtekinthették.

A kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténeti Múzeum gyűjteményéből megnyílt *Az étel tisztessége. A polgári étkezés tárgyi emlékei Háromszéken (1870–1945)* című kiállítás.

A baróti Erdővidék Múzeuma elkészítette és látogathatóvá tette a *Miniatűr történelem. Erdély története az őskortól a második világháborúig* című kiállítás első két terepasztalát.

A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum 2015-ben az *Emelt fővel. Bukovinai székelyek Magyarországon 1941–2011*, illetve az *Élet a havasi esztenán* című kiállításokat nyitotta meg.

4. Tudományos élet

4.1. Gyűjtemények feldolgozása, kutatómunka

Munkatársaink könyv- és levéltári, illetve terepkutatásaik által intenzív tevékenységet fejtettek ki. Kiállítások és publikációik által tovább folytatták gyűjteményeink feldolgozását és közkinccsá tételét, emellett folyamatosan rendelkezésére álltak a partnerintézményektől érkező igénylőknek, kutatóknak is. Osztályainkon a kutatási céllal érkező igénylések száma a százat is meghaladja.

A könyvtár középtávú tudományos programjai közül zárult vagy záró szakaszába jutott az *Apor-kódex* új kiadása (*Régi Magyar Kódexek* 33., az OSzK és az ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetével); Benkő József: *Erdély (1778–1797?)*, Szabó György fordításában, számos külső szakember bevonásával (beleértve részletes része, a *Transilvania specialis* új, javított kiadása); *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865 – Székelyföld és térsége* (II–III. kötet megjelenése, IV. kötet közlésre való előkészítése, az OSzK-val). Megkezdjük továbbá a Székely Nemzeti Múzeum levelesládájának közlésre való előkészítését.

A természetrajzi osztályon az ormányosalkatú bogarak biodiverzitása témában terepkutatások történtek (Csíki-havasok, Dobrudzsai-hátság), Kocs Irén a múzeum ormányosalkatú bogárgyűjteményének felállításával (Curculionidae: Ceutorhynchinae, Conoderinae, Cossoninae) párhuzamosan a katalógust is készíti, és Barátosi Bibó József gyűjteményének feldolgozását is végzi.

A Székely Nemzeti Múzeum és a Maros Megyei Múzeum együttműködésének eredményeképpen újrakezdődtek a régészeti kutatások a málnásfürdői Füvenyestetőn. A több évre tervezett kutatást László Attila professzor mellett Berecki Sándor (Maros Megyei Múzeum) és Sztáncsuj Sándor József vezetik. Az interdiszciplináris jellegű kutatás 2015-től tanátsásként is működik: nyári szakmai gyakorlat keretében a kolozsvári BBTE és a budapesti ELTE régészet szakos hallgatói, mesterképzős diákjai és doktoranduszai is részt vesznek. Intézményközi együttműködés keretében Sztáncsuj Sándor József és dr. T. Biró Katalin (Magyar Nemzeti Múzeum) elvégezték az erődi rézkori lelőhely köeszközeinek a módszeres, átfogó vizsgálatát és tudományos



A Variációk hat lábára – Találkozás a rovarokkal
a Székely Nemzeti Múzeumban c. kiállítás megnyitója



Kocs Irén természettudományi muzeológus dobrudzsai gyűjtőúton

(MTA Bolyai Ösztöndíj, 2013–2014), *A Székelyföld technikatörténete* (SzNM–EME, 2014) kutatóprogramokban dolgozott.

A fotóteka keretein belül Szócsné Gazda Enikő 27 szakkiadvány, szaktanulmány fotóanyagának a válogatását végezte el, köztük olyan reprezentatív munkák képanyagát, mint a háromkötetes Székelyföld monográfiát.

Kinda István programvezetőként a *Hagyományos székelyföldi népi mesterségek – revitalizálás digitalizálás és népszerűsítés által* (KMMK – Norvég Alap, 2015) projektben dolgozott, emellett a *Székely sírkőfaragók művészete és hagyatéka a Kis-Küküllő mentén* (SzNM – MTA Domus, 2014–2015), *A telepen élő romák munkaerőpiaci helyzete és etnikai mobilizációja Háromszéken* (Etnokulturális Kisebbségek Központja, 2014), *Hagyományos népi mesterségek Háromszéken* (KMMK, 2013–2015) programokban tevékenykedett.

4.2. Konferenciák, nagyrendezvények

Az intézmény munkatársaihoz és egységeihez köthető konferenciák, könyvbemutatók, szakmai és irodalmi-zenés előadások száma több százra rúg. Néhány nagyobb rendezvényünk azonban kiemelésre érdemes.

2015-ben a Kriza János Néprajzi Társasággal közösen az *Érték és közösség. Új utak és kihívások az erdélyi értékkutatásban* címmel szerveztünk konferenciát, melynek másnapján erdővidéki tanulmányútra került sor. Az Incze László Céhtörténeti Múzeumban 2013 végén a *XV. Székelyföldi Geológus Találkozót*, 2014-ben *Gábor Áron Emlékkonferenciát*, 2015-ben *A polgárosodás hatása a népi táplálkozáskultúrában* című konferenciát tartották. Erdővidék Múzeuma a *Magyar Örökség. Erdővidéki Honismereti Szabadegyetem és tábor*, illetve az *Erdővidéki Közművelődési Napok* szervezője volt. A Csángó Néprajzi Múzeum a *Fiatal Néprajzkutatók Szemináriumait* és a *Zabolai Népzene- és NéptáncTalálkozókat* szervezte.

4.3. Szakkiadványok

Könyvtárunk példánya alapján jelent meg 2013-ban Kós Károly: *A lakóház művészete (1928)* – a Magyar Művészeti Akadémiával közös hasonmás kiadás. Múzeumunk kiadásában megjelenő további kiadványok: Szócsné Gazda Enikő: *Erdélyi csipkék. Kiállítási katalógus* (SzNM, 2013), Kinda István (szerk.): *Székely National Museum* (SzNM, 2014), Kinda István (szerk.): *Muzeul Național Secuiesc* (SzNM, 2014), Kinda István: *A Csángó Néprajzi Múzeum és gyűjteményei* (CsNM–KJNT, 2014), D. Haszmann Orsolya: *A csernátoni Haszmann Pál Múzeum* (SzNM, 2014), Székely Zsolt: *Régészeti kutatások az orbaiszéki Zabolán*. KJNT–CsNM, 2015).

2015. június 20-án Kolozsváron megtartott ünnepi rendezvényen erdélyi és magyarországi néprajzkutatók, kollégák és barátok köszöntötték a hatvanéves *Pozsony Ferenc* néprajzkutatót, intézményszervezőt és egyetemi tanárt. Ebből az alkalomból társkiadóként hozzájárultunk az ünnepi kötete megjelenéséhez, kiadói adatai: Jakab Albert Zsolt – Kinda István (szerk.): *Aranykapu. Tanulmányok Pozsony Ferenc tiszteletére* (Kriza János Néprajzi Társaság – Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Székely Nemzeti Múzeum, Kolozsvár, 2015).

Bízunk benne, hogy beszámolóinkat olvasva, az évkönyvet lapozgatva, tanulmányozva felkeltjük a kedves Olvasó érdeklődését az intézményünkben folyó tudományos, közművelődési és művészeti alkotómunka iránt.

RAPORTUL DIRECTORIAL AL MUZEULUI NAȚIONAL SECUIESC (NOIEMBRIE 2013 – OCTOMBRIE 2015)

Îi salut cu respect pe toți cititorii noștri, care deschid cu interes ediția a șaptea a anuarului nostru *Acta Siculica*, volum ce dorește să prezinte pe scurt rezultatele a doi ani de activitate.

Putem afirma cu bucurie, că și în perioada 2014–2015 am reușit să ne îndeplinim principalele noastre obiective.

În ultimii doi ani Muzeul Național Secuiesc a avut evoluții importante pe planul programelor sale științifice, culturale, respectiv cele legate de funcționarea sa drept colecție publică.

În perioada respectivă colecțiile centrului de la Sfântu Gheorghe și a unităților externe au înregistrat o dezvoltare prin incorporarea obiectelor la scara de zece mii, iar pe lângă acest fapt fondurile noastre au fost îmbogățite cu material documentar important (fotografii, documente) dar și cu numeroase volume de bibliotecă.

Raportul nostru pe ultimii doi ani, realizat cu intenția dării de seamă, ar depăși cu mult cadrul alocat, astfel – contrar practicii anilor precedenți – vom aminti doar schimbările și realizările majore, care semnaleză de fapt diversitatea activităților în care sunt angrenați colegii noștri.

1. Instituția noastră în sfera colecțiilor publice

Muzeul Național Secuiesc este o instituție regională, a cărei activitate este subvenționată de către Consiliul Județean Covasna. Funcționează cu o bibliotecă, cu secțiile de științele naturii, de arheologie și istorie, de etnografie, respectiv cu unități externe, cum ar fi cea de arte plastice din Sfântu Gheorghe (Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő”, Centrul de Artă Contemporană „Magma”), cea din Baraolt (Muzeul Depresiunii Baraolt), cea din Cernat (Muzeul „Haszmann Pál”), cea din Târgu Secuiesc (Muzeul de Istorie a Breslelor „Incze László”) și cea din Zăbala (Muzeul Etnografic Ceangăiesc). Asigurarea funcționării Centrului Artistic Transilvănean a fost preluată de către Primăria Sfântu Gheorghe.

Din bugetul Muzeului Național Secuiesc pe anii 2014 și 2015 sumele alocate programelor ar fi 317 000 lei, respectiv 424 000 lei. Cel mai important susținător al nostru este Ministerul Administrației Publice și a Justiției al Ungariei. Încasările noastre se cumulează din prețul билетelor de intrare, din închirierea sălilor și din taxele de supervizare arheologică. Fundația Muzeul Național Secuiesc, respectiv asociațiile secțiilor noastre externe – Asociația Medium Contemporan „Magma” (Sfântu Gheorghe), Asociația Culturală „Bod Péter”, Asociația Culturală „Haszmann Pál” (Cernat), Asociația Culturală „Gaál Mózes” (Baraolt), Asociația Prietenilor Muzeului Târgu Secuiesc (Târgu Secuiesc), Asociația Pro Museum (Zăbala) – prin atragerea unor surse de finanțare și alte fonduri, aduc o contribuție semnificativă la dezvoltarea instituțiilor noastre, la acoperirea cheltuielilor legate de programele noastre de cercetare și editare, respectiv de evenimentele muzeale.

Activitatea personalului administrativ este coordonată de directorul economic Judit Mihály. Activitatea administrativă este realizată de către Anna Szabó, contabil, Tünde Tamás, secretară, Tünde Gothárd, referent resurse umane, respectiv József Zavicsa, administrator.



Vernisajul expoziției *Variații pentru șase picioare*
– *Întâlnirea cu insecte în Muzeul Național Secuiesc*



Portrete de insecte în cadrul expoziției

Programele de pedagogie muzeală au fost organizate de către Orsolya Vinczeffy și Zonga Bartha, pedagogi muzeali. Administratorul parcului nostru de calculatoare și tehnicianul paginii web a muzeului este Róbert Bagoly. Arnold Musát este fotografii instituției noastre, dar și manager al evenimentelor.

Conducătorul bibliotecii este Hunor Boér. Colega noastră, Gabriella Gyenge s-a pensionat din funcția de bibliotecar-conservator.

La Secția de Științele Naturii sarcinile profesionale sunt îndeplinite de către Irén Kocs, cea care suplinește și funcția de vicepreședinte al Fundației Muzeului Național Secuiesc, fiind totodată și reprezentanta organizației sindicale a angajaților muzeului. Munca

ei din cadrul acestei secții este ajutată de Annamária Nagy, în funcție de conservator.

La Secția de Arheologie și Istorie lucrează conducătorul secției, arheologul Sándor József Sztáncsu, respectiv istoricul András Tóth-Bartos. Din 2015 acestei secții i s-au alăturat alți doi colegi în persoana arheologului Alpár Imre Lokodi și a istoricului Lóránt Kálmán Kelemen.

Viola Sebestyén o înlocuiește pe Éva Nistor, plecată în concediu de maternitate, și își desfășoară activitatea tot la Secția de Arheologie și Istorie.

Sarcinile primordiale de restaurare a fondului de obiecte a fost îndeplinită de către restauratorul József Szeles. Conservatorul colecției, Irén Mandalian s-a pensionat în anul 2015.

La Secția de Etnografie lucrează doi muzeologi, Enikő Szócsné Gazda și István Kinda, munca lor fiind ajutată de doi conservatori, Zoltán Tankó și Enikő Zsók, respectiv doi restauratori, Barna Éltés și Kinga Lázár-Prezmer.

La colecțiile Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő” lucrează istoricul de artă Imre Géza Sántha, cel care contribuie și la sistematizarea fondului de fotografii.

La Centrul de Artă Contemporană „Magma” activitățile organizatorice au fost realizate de Attila Kispál și Ágnes Kispál.

La Muzeul Depresiunii Baraolt lucrează istoricul și muzeologul László Demeter, respectiv conservatorul Edit Hoffmann.

La Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat lucrează etnograful și muzeologul Orsolya Dimény-Haszmann, restauratorul Lajos Haszmann, conservatorul Gabriella Haszmann și paznicul de noapte László Haszmann.

Conducătorul Muzeului de Istorie a Breslelor „Incze László” este muzeologul Attila Dimény, ajutat de muzeologul și pedagogul muzeal Erika Dimény și de istoricul de artă și muzeologul Annamária Dobolyi. Conservatorii Laura Ercse și Zoltán Orosz și-au dat demisia pe parcursul anului 2015. Tot în acel an Attila Dimény și-a dobândit titlul de doctor în cadrul Școlii Doctorale de Hungarologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

La Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala lucrează conservatorul Judit Gál, pe bază de contract.

În perioada respectivă rețeaua noastră de unități muzeale din Trei Scaune a fost vizitată de către 94 000 de persoane, număr ce se divizează astfel: clădirea centrală din Sfântu Gheorghe: 42 550, Centrul de Artă „Magma”: 3976, Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat: 15 500, Muzeul de Istorie a Breslelor din Târgu Secuiesc: 22 230, Muzeul Depresiunii Baraolt: 4817, Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala: 4927 de vizitatori.

2. Activitatea colecțiilor

Gradul de procesare a fondului bibliotecii este exprimată prin faptul că catalogul electronic a depășit în ultimul timp 46 000 de titluri. Lajos Demeter și Klára Sándor, respectiv Imre Szócs (foști și actuali colegi ai Bibliotecii Județene „Bod Péter”) au lucrat la colecția noastră de periodice (organizare, colectare, legătorie). Éva Benedek, restaurator pensionat al Muzeului Secuiesc al Ciucului, a restaurat titlurile nobiliare din secolele XVI–XVII și alte documente ale Principatului Transilvaniei aflate în fondurile noastre, respectiv exemplarul (copie) nostru al lucrării lui József Benkő *Transilvania Specialis*.

La Secția de Științele Naturii au început lucrările de digitalizare a Colecției de Botanică.

La Secția de Arheologie și Istorie au continuat lucrările de reviziune a colecțiilor și de actualizare a numărătorii topografice. În cazul colecției istorice am realizat organizarea arsenalului, sigiliilor, ceramicii și unei părți a colecției de numismatică. József Szeles și Kinga Prezsmer au efectuat restaurarea a numeroase obiecte. În cursul anului 2015 restauratorii Zsolt Mednyánszky și Anikó Simó au realizat prezervarea și restaurarea fragmentelor de picturi murale medievale descoperite cu ocazia cercetărilor arheologice de la biserica reformată din Pădureni. Lucrările au fost susținute de Centrul de Prezervare a Patrimoniului Național și de Administrare a Fondurilor „Forster Gyula” din Budapesta.

Dezvoltarea Secției de Etnografie este reprezentată de cinci sute de piese noi, a căror luare în evidență a fost finalizată. Din inventarul colecției de lucru manual Téglás am dezvoltat colecția documentară etnografică. În organizarea fototecii există aproape cinci mii de noi poziții de inventar, iar în urma lucrărilor de digitalizare a negativelor și a fotografiilor fondul digital cuprinde deja 25 000 de poziții. Printre cele mai importante lucrări de prezervare amintim cazul casei de locuit din Ciuc, ce se află în secția de aer liber, și care a beneficiat de un nou acoperiș de șindrilă, iar în curtea muzeului au fost construite trei spații de depozitare a stâlpurilor funerare din lemn. O parte a depozitelor etnografice au beneficiat de rafturi noi.

Au fost finalizate lucrările de digitalizare a materialului Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő”.

Muzeul Etnografic Ceangăiesc s-a îmbogățit cu peste cinci sute de piese, care au fost introduse în inventarul pe calculator. Lucrările de termoizolare exterioră a clădirii centrale au fost realizate cu ajutorul fondurilor asigurate de Bethlen Gábor Alap din Budapesta.

3. Expoziții

Numărul expozițiilor și a evenimentelor vernisate în sălile de expoziție a Muzeului Național Secuiesc din perioada respectivă a depășit cifra de o sută. În ceea ce urmează vom prezenta câteva dintre evenimentele care au fost realizate de noi sau se leagă în mod evident de muzeul nostru.

În holul clădirii centrale și-a reluat locul un element al expoziției permanente *Din aur, cu argint, în ceară* (*Harta detaliată a Transilvaniei, 1871*, cu evidențierea Ținutului Secuiesc, simbolismul soarelui și a lunii în istoria secuilor și cea a muzeului), ceea ce a fost posibil prin parteneriatul cu Biblioteca Națională „Széchényi” din Budapesta.

Secția de Științele Naturii a organizat expoziția *Variații pentru șase picioare – Întâlnirea cu insecte în Muzeul Național Secuiesc*, realizată împreună cu Muzeul Maghiar al Științelor Naturale, respectiv expoziția ambulantă de antropologie a aceluiași muzeu partener, denumită *Oase vorbărețe*.

În martie 2014 Secția de Arheologie și Istorie a organizat o expoziție intitulată *Relicvele revoluției*, cu exponate – relicve pașoptiste – din propria noastră colecție dar și din colecția Muzeului de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca.

În decembrie 2014 a avut loc vernisajul expoziției *Achizițiile muzeului nostru în 2009–2014*, expoziție despre noile obiecte intrate în custodia noastră, coordonată de către Enikő Szöcsné Gazda.

În perioada 29 iulie – 6 septembrie 2015 instituția noastră a găzduit o expoziție arheologică de rang superior, de importanță internațională. Expoziția inițiată de Muzeul Național de Istorie a României și susținută de Ministerul Culturii, denumită *Aurul și argintul antic al României* expune un total de 1004 de exponate, obiecte din aur și argint din perioada preistorică și antică, adunate din 31 de muzee ale țării. Această expoziție, la care muzeul nostru a contribuit cu faimoasele tezaure de argint de la Șumuleu Ciuc și Peteni, s-a dovedit a fi unul de succes, căci într-o lună a fost vizitată de către mai bine de 4000 de vizitatori.



Expoziția de antropologie *Oase vorbărețe*



Vernisajul expoziției *Relicvele revoluției*



Corul la vernisajul expoziției *Relicvele revoluției*



Vernisajul expoziției *Achizițiile muzeului nostru în 2009–2014*

Expoziția intitulată *Dantele transilvănene* a fost deplasată de către Enikő Szőcsné Gazda și Kinga Lázár-Prezmer în trei locații diferite, astfel, completată cu materialul gazdelor aceste exponate au putut fi vizitate de către cei interesați la Târgu Secuiesc (aprilie–mai 2014), la Odorheiu Secuiesc (ianuarie–februarie 2015) și la Târgu Mureș (mai–iulie 2015).

În mai 2015 a avut loc la Muzeul Haáz Rezső din Odorheiu Secuiesc vernisajul expoziției *Anna. Destin de femeie în secolul XX*, un proiect realizat prin coproducția a cinci instituții, printre care și muzeul nostru, căci colegul nostru, István Kinda fusese unul dintre realizatori. Tot colegul nostru a realizat în octombrie 2014 expoziția *Portretele bunicilor noștri* la Viforoasa, apoi cea intitulată *Meșteșuguri populare în Trei Scaune*, eveniment organizat în octombrie 2015 la Sfântu Gheorghe, cu ocazia zilei meșteșugurilor populare.

Am început înlocuirea expoziției etnografice permanente de la etajul doi al clădirii centrale, proces în cadrul căreia conservatorii și restauratorii noștri au pregătit numeroase obiecte pentru expunere.

Muzeul nostru a contribuit la expozițiile realizate de alte instituții (din Târgu Mureș, Budapesta, Brașov) prin diverse obiecte și fotografii.

La Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat a fost inaugurată în toamna anului 2014, cu ocazia centenarului izbucnirii Primului Război Mondial, o expoziție de mare succes intitulată *Vă aduc la cunoștință, că eu încă sunt bine... Amintiri scrise și materiale din Primul Război Mondial*.

În octombrie 2015, la deja tradiționala întrunire a mașiniștilor sub egida Pufăituri la Cernat, vizitatorii au avut posibilitatea de a vedea și expoziția ambulantă *De la plugul de lemn la mașinile Hofherr – Când ficțiunea devine realitate*.

Din colecția Muzeului de Istorie a Breslelor din Târgu Secuiesc s-a deschis expoziția intitulată *Respectul mâncării. Obiectele mesei burghezești în Trei Scaune (1870–1945)*.

La Baraolt Muzeul Depresiunii Baraolt a realizat și a expus primele două mese expoziționale ale expoziției denumite *Istoria în miniatură. Istoria Transilvaniei din preistorie până la al Doilea Război Mondial*.

În 2015 Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a deschis publicului două expoziții: *Cu fruntea sus. Secui bucovineni în Ungaria 1941–2011*, respectiv *Viața la stână*.

4. Viața științifică

4.1. Prelucrarea colecțiilor, cercetare

Colegii noștri au efectuat o activitate științifică intensivă, prin cercetările lor în biblioteci, arhive și pe teren. Prin expozițiile și publicațiile lor științifice au continuat prelucrarea colecțiilor, punerea acestora la dispoziția publicului, iar pe lângă acestea au stat la dispoziția cercetătorilor și instituțiilor partenere. La secțiile noastre numărul solicitărilor cu scop de cercetare depășește cifra de o sută.

Printre programele științifice de durată medie a bibliotecii au ajuns într-un stadiu final sau au fost deja finalizate următoarele: reeditarea *Codexului Apor* (seria *Régi Magyar Kódexek* 33., în colaborare cu Biblioteca Națională Széchényi și Institutul de Lingvistică și Finugristică a Universității „Eötvös Loránd”), editarea volumului József Benke: *Erdély (1778–1797?)* (Transilvania), în traducerea lui György Szabó, cu colaborarea unui număr mare de specialiști externi (incluzând și editarea revizuită a părții detaliate numite *Transilvania specialis*), editarea volumului *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865 – Székelyföld és térsége* (Colecția de



Vizitatori în expoziția *Aurul și argintul antic al României*



Vizitatori în expoziția *Aurul și argintul antic al României*

Vernisajul expoziției *Dantele transilvănene*

toponime a lui Frigyes Pesty 1864–1865 – Ținutul Secuiesc și împrejurimi, editarea volumelor II–III., pregătirea pentru tipar a volumului IV., împreună cu Biblioteca Națională „Széchényi”). Am început lucrările de pregătire pentru tipar a cutiei de poștă a Muzeului Național Secuiesc.

În cazul Secției de Științe Naturale au avut loc cercetări pe teren în privința biodiversității insectelor din familia Curculionidae în zona Munților Ciuc și Dealurilor Dobrogei, iar Irén Kocs lucrează paralel la colecția acestor insecte (Curculionidae: Ceutorhynchinae, Conoderinae, Cossoninae), la realizarea catalogului, dar și la prelucrarea colecției donate de József Barátosi Bibó.

Ca urmare a cooperării dintre Muzeul Național Secuiesc și Muzeul Județean Mureș au fost reluate cercetările arheologice de la Malnaș Băi – Fövenyestető. Cercetările planificate pe o perioadă de mai mulți ani sunt conduse pe lângă profesorul Attila László de Sándor Berecki (Muzeul Județean Mureș) și Sándor József Sztáncsuj. Această cercetare cu caracter interdisciplinar funcționează și ca săpături arheologice cu scop pedagogic, căci participă și studenții, masteranzii și doctoranzii de la secția de arheologie a UBB Cluj și ELTE Budapesta, drept practică de vară. Printr-o colaborare instituțională Sándor József Sztáncsuj și dr. Katalin T. Biró (Muzeul Național al Ungariei) au efectuat analiza sistematică, sintetizantă, respectiv prelucrarea științifică a uneltelor de piatră descoperite la situl din epoca bronzului de la Ariușd. András Tóth-Bartos a efectuat cercetări la Budapesta în anii 2014–2015, în calitate de bursier *Domus Hungarica*.

Prin finanțările asigurate de Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (BGA) au avut loc două programe etnografice în grup, *Modele de reprezentare artistică în cultura populară din Secuime*, respectiv *Cercetarea cimitirelor în Secuime. Program de bază etnografic și social-istoric*, cu participarea lui Enikő Szöcsné Gazda, István Kinda și Attila Dimény.

Pe lângă acestea Enikő Szöcsné Gazda a mai participat la proiectele de cercetare *Elitele în Secuime* (Centrul de Cultură al Județului Covasna – CCJC, 2015), *Revitalizarea industriei casnice în Ținutul Secuiesc* (MNS, 2015), *Modelele de broderie tull a lui Bálint Benedek Szentkatolnai* (MNS–BGA, 2014), *Istoria cercetărilor de artă populară secuiască* (Bursa Bolyai a Academiei Maghiare de Științe, 2013–2014), *Istoria tehnologiei în Secuime* (MNS – Societatea Muzeului Ardelean, 2014).

În cadrul arhivei fotografice Enikő Szöcsné Gazda a realizat selecționarea materialului fotografic a 27 de volume și studii de specialitate, printre care se află și lucrări reprezentative, cum ar fi monografia Ținutului Secuiesc în trei volume.

Ca și conducător de program, István Kinda a lucrat în cadrul proiectului *Meșteșuguri populare tradiționale în Secuime – revitalizare prin digitalizare și popularizare* (CCJC – Fondul Norvegian, 2015), dar și în programele *Arta și moștenirea cioplitorilor în piatră secuie pe valea Târnavei Mici* (MNS – Programul Domus al Academiei Maghiare, 2014–2015), *Situația pe piața de muncă și mobilizarea etnică a rromilor din colonii în Trei Scaune* (Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală, 2014), *Meșteșuguri populare tradiționale în Trei Scaune* (CCJC, 2013–2015).

4.2. Conferințe, evenimente majore

Numărul conferințelor, lansărilor de carte, a prelegerilor științifice și literare-muzicale legate de angajații și unitățile muzeului se ridică la mai multe sute. Totuși câteva evenimente majore merită scoase în evidență.

În 2015 am organizat împreună cu Asociația Etnografică „Krizsa János” conferința intitulată *Valoare și comunitate. Noi căi și provocări în cercetarea valorilor în Transilvania*, iar în ziua următoare a avut loc și o deplasare de studiu în zona Depresiunii Baraolt. La Muzeul de Istorie a Breslelor a avut loc la sfârșitul anului 2013 *Cea de-a XV-lea Întrunire a Geologilor din Secuime*, în 2014 *Conferința în memoria lui Gábor Áron*, în 2015 conferința cu titlul *Efectele modernizării asupra culturii alimentației populare*. Muzeul Depresiunii Baraolt a fost organizator al Universității de Vară și a Taberei de Istorie Locală din Depresiunea Baraolt (Moștenire Maghiară), dar și a *Zilelor Culturale a Depresiunii Baraoltului*. Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a organizat *Seminarul Tinerilor Etnografi și Taberele de dansuri și cântece populare*.

4.3. Publicații științifice

Pe baza exemplarului bibliotecii noastre a apărut în 2013 volumul lui Károly Kós: *A lakóház művészete* (Arta casei de locuit, 1928), o editare facsimile realizată împreună cu Academia Maghiară de Arte. Alte publicații apărute sub egida muzeului nostru: Enikő Szöcsné Gazda: *Erdélyi csipkék. Kiállítási katalógus* (Dantele transilvănene. Catalogul expoziției, MNS, 2013), István Kinda (red.): *Székely National Museum* (Muzeul Național Secuiesc, MNS, 2014), István Kinda (red.): *Muzeul Național Secuiesc* (MNS, 2014), István Kinda: *A Csángó Néprajzi Múzeum és gyűjteményei* (Muzeul Etnografic Ceangăiesc și colecțiile sale, Muzeul Etnografic Ceangăiesc – Asociația Etnografică Kriza János, 2014), Orsolya D. Haszmann: *A csernátóni Haszmann Pál Múzeum* (Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat, MNS, 2014), Zsolt Székely: *Régészeti kutatások az orbaiszéki Zabolán.* (Trecutul arheologic al comunei Zăbala, AEKJ–MEC, 2015).

În data de 20 iunie 2015 la Cluj-Napoca a avut loc un eveniment festiv, în cadrul căreia etnografi, colegi și prieteni din Transilvania și din Ungaria l-au omagiat pe *Pozsony Ferenc*, cercetător etnograf, fondator de instituții și profesor universitar, cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani. Cu această ocazie am contribuit la coeditarea volumului său omagial: Albert Zsolt Jakab – István Kinda (red.): *Aranykapu. Tanulmányok Pozsony Ferenc tiszteletére* (Poarta de aur. Studii în onoarea lui Ferenc Pozsony, Asociația Etnografică Kriza János – Muzeul în Aer Liber de la Szentendre – Muzeul Național Secuiesc, Cluj, 2015).



Cercetare entomologică a muzeografului Irén Kocs în Dobrogea

Avem încrederea că citind raportul nostru și răsfoind anuarul de față, Cititorului i se va trezi interesul față de munca științifică, culturală și artistică din instituția noastră.

Activity report of Székely National Museum

(November 2013 – October 2015)

(Abstract)

Székely National Museum is a cultural and scientific institution with regional interest, financed by the County Council Covasna (Kovászna Megye Tanácsa), Romania. It owns in present internal sections in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe) – sections of natural history, archaeology-history, ethnography, library –, external units – Museum of Erdővidék (Baraolt Basin) in Barót (Baraolt), „Haszmann Pál” Museum in Csernáton (Cernat), Museum of Guilds in Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc), Art Center of Transylvania, Magma Contemporary Medium, „Gyárfás Jenő” Art Gallery in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe), Csángó Ethnographical Museum in Zabola (Zăbala). Its base and temporary exhibitions are visited by more than 45,000 tourists and natives a year.

In this period, according to the mission of Székely National Museum, we tried to surprise our visitors with innovating and substantial expositions and events. Besides the many manifestations, we did all our best to preserve as carefully and circumspectly as possible the values entrusted to us; we continued to professionally process the collections, to enlarge them by collects and acquisitions. Furthermore, we put information, documents, photographs and object to our visiting researchers’ disposal. Compared to the previous years we have made an important advancement in the expositions organized by our specialists, in the high standard and popularity of traveling exhibitions, the high quality of our publications, and in the management. We tried to react in the most proper way, in the name of openness and partnership to the challenges of the national and international scientific life.